

Súd: Krajský súd Trenčín
Spisová značka: 19Co/16/2020
Identifikačné číslo súdneho spisu: 3719201927
Dátum vydania rozhodnutia: 26. 11. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Viera Škultétyová
ECLI: ECLI:SK:KSTN:2020:3719201927.1

Uznesenie

Krajský súd v Trenčíne v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Škultétyovej a sudcov JUDr. Beáty Čupkovej a JUDr. Radoslava Svitanu, PhD. v spore žalobkýň 1/ R. V., narodennej dňa XX.XX.XXXX, bytom I. E., Z., F. N. XXX/XX, 2/ M. V., narodennej dňa XX.XX.XXXX, bytom I. E., P. 4, Z. XXXX/X, zastúpených L.. M. P., advokátom so sídlom P. V., N. XX/XX, C. XX XXX XXX, proti žalovaným 1/ U. B., narodenému dňa XX.XX.XXXX, bytom I. E., D. - B., I. B. XXXX/XX, 2/ Z. B., narodenému dňa XX.XX.XXXX, bytom I. E., Z., M. XX, 3/ P. R., narodenému dňa XX.XX.XXXX, bytom I. E., I. - U., O. X. XXXX, 4/ B. bytom I. E., V., K. U. XXX, zastúpených R. M. L.. P. G., F. so sídlom P. V., F. P. XXXX/XX, C. XX XXX XXX, o určenie spornej skutočnosti, na odvolanie žalobkýň proti rozsudku Okresného súdu Považská Bystrica zo dňa 24. októbra 2019, č. k. 3C/24-2019-40, takto

rozhodol:

Rozsudok súdu prvej inštancie **z r u š u j e** a vec **v r a c i a** súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

o d ô v o d n e n i e :

1. Súd prvej inštancie svojím rozsudkom zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyne domáhali určenia, že poručiiteľka U. B., nar. dňa XX.XX.XXXX, zomr. XX.XX.XXXX, konala pri zriadení alografného závetu zo dňa 02.12.2008 v duševnej poruche, ktorá ju robila na tento úkon neschopnou. Alografný závet považujú za absolútne neplatný v zmysle § 37 a § 38 Občianskeho zákonníka. Z tohto dôvodu boli uznesením tamojšieho súdu č. k. 6D/95/2018-57 zo dňa 02.05.2019 odkázané na podanie žaloby. Dôvodili, že poručiiteľka podstatnú časť svojho života trpela duševnou poruchou - schizofréniou. Z tohto dôvodu navrhli zabezpečiť jej zdravotnú dokumentáciu, nakoľko k nej nemajú prístup. Spochybňovali i pravosť podpisu poručiiteľky na závete. Žalovaní 1/ až 4/ tvrdenia žalobkýň popreli, k svojmu vyjadreniu pripojili kópiu časti zdravotného záznamu poručiiteľky a navrhli vykonať výsluch svedkov prítomných pri spísaní závetu.

2. Z vykonaného dokazovania súd prvej inštancie zistil, že medzi stranami bolo nesporné, že poručiiteľka spísala dňa 02.12.2008 alografný závet podpísaný dvoma svedkami L.. M. a Z. V., ktorým závetom poručiiteľka všetok hnutel'ný a nehnuteľný majetok zanechala žalovaným 1/ až 4/, každému po 1/4, pokiaľ neuzatvoria medzi sebou inú dedičskú dohodu. Je tiež nesporné, že poručiiteľka zomrela ako slobodná a bezdetná a žalobkyne sú sestrami poručiiteľky. Uznesením tamojšieho súdu č. k. 6D/95/2018-57 zo dňa 02.05.2019, právoplatným 11.06.2019, boli žalobkyne odkázané na podanie danej žaloby. Z kópie časti zdravotného záznamu je zrejmé, že poručiiteľka navštívila U.. Y. P., ambulatného psychiatra, v dňoch 09.01.2008, 02.04.2008, 30.04.2008, 25.06.2008, 31.10.2008, 10.12.2008, 04.02.2009, 20.05.2009, 14.07.2009, pričom v objektívnom náleze je uvádzané, že dňa 09.01.2008 bola v stabilizovanom stave, dňa 02.04.2008 bez porúch vyšších psychických funkcií, v stabilizovanom stave, dňa 30.04.2008 bez floridnej psychopatológie vo vyšších psychických funkciách, dňa 25.06.2008 bez porúch vyšších psychických funkcií, rovnako tak aj 10.12.2008 a pri ďalších návštevách. Ďalej je zrejmé, že jej bola stanovená diagnóza paranoidná schizofrénia, pričom poručiiteľka bola medikamentózne liečená.

3. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že z predložených dôkazov (resp. z dôkazov navrhnutých - viď návrh na zabezpečenie zdravotnej dokumentácie) zo strany žaloby nemožno urobiť záver, že poručiiteľka U. B. trpela v čase spísania závetu, t. j. dňa 02.12.2008 duševnou poruchou, v dôsledku ktorej nedokázala posúdiť následky svojho konania alebo svoje konanie ovládať. Len samotná zdravotná dokumentácia na skonštatovanie, že poručiiteľka trpela práve takouto duševnou poruchou, nestačí. Rozhodnutie súdu v danej veci totiž závisí od posúdenia skutočností, na ktoré treba odborné znalosti odborníka - znalca z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvie psychiatria. Dokazovanie v tomto smere však žalobkyne v konaní nenavrholi.

4. Z týchto dôvodov dospel súd prvej inštancie k záveru, že žalobkyne neunesli dôkazné bremeno vo vzťahu k nim tvrdým skutočnostiam, preto žalobu zamietol. Rozhodol o tom, že nevykoná dôkazy, a to zdravotnú dokumentáciu poručiiteľky, vyžiadanie ktorej navrhli žalobkyne, nakoľko bez návrhu na znalecké dokazovanie je takýto dôkaz bezpredmetný, keďže súd takúto odbornú otázku nemôže posudzovať sám. Taktiež rozhodol, že nevykoná výsluch svedkov navrhovaných žalovanými, lebo vykonanie takéhoto dôkazu nebolo vzhľadom na absenciu kľúčového dôkazu, resp. absenciu návrhu na vykonanie kľúčového dôkazu, potrebné. Pre úplnosť uviedol, že tvrdenia žalobkyň ohľadne ich pochybnosti o tom, že poručiiteľka závet nepodpísala, sú rovnako bezpredmetné vzhľadom na predmet sporu. Právne svoje rozhodnutie odôvodnil ust. § 194 ods. 1 CMP, § 38 ods. 2 Občianskeho zákonníka, čl. 8 a § 137 písm. d) CSP. O trovách konania rozhodol tak, že žalovaným priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (žiadne paragrafové znenie, podľa ktorého o trovách konania rozhodol, neuviedol).

5. Proti tomuto rozsudku v zákonom stanovenej lehote podali odvolanie žalobkyne a domáhali sa, aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Uviedli, že v žalobe navrhli vykonanie dôkazu - zabezpečením zdravotnej dokumentácie poručiiteľky súdom, nakoľko takýto dôkaz z objektívnych dôvodov predložiť nemôžu. Dôvodili, že poručiiteľka trpela duševnou poruchou - schizofréniou už od mladosti, z ktorého dôvodu jej bol aj odobratý vodičský preukaz, pričom poručiiteľka sa osobnému kontaktu s blízkymi ľuďmi v dôsledku jej závažného psychického ochorenia vyhýbala. Súd odmietol nimi navrhnutý dôkaz - zabezpečiť zdravotnú dokumentáciu, čím im zmaril možnosť na podklade tejto zdravotnej dokumentácie vykonať znalecké dokazovanie potrebné pre posúdenie spornej skutočnosti. Vydaný rozsudok považujú za predčasný, nakoľko mali záujem vykonať dôkaz znaleckým dokazovaním, eventuálne v konaní vypočuť U. Y. P., v ktorej odbornej starostlivosti bola poručiiteľka, ktoré dôkazy však nemohli vykonať bez zabezpečenia zdravotnej dokumentácie poručiiteľky súdom. Uplatnili odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. e), f), g) CSP.

6. Žalovaní vo svojom písomnom vyjadrení k podanému odvolaniu navrhli rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdiť. Uviedli, že žalobkyne vo svojej žalobe, ktorou sa domáhali určenia, že poručiiteľka U. B. konala pri zriadení alografného závetu zo dňa 02.12.2008 v duševnej poruche, ktorá ju robila na tento úkon neschopnou, nepredložili žiaden dôkaz, hoci niesli dôkazné bremeno. V predmetnej veci súd vytyčil pojednávanie, na ktoré sa bez akéhokoľvek ospravedlnenia žalobkyne nedostavili a nedostavil sa ani ich právny zástupca. Záznamy zo zdravotnej dokumentácie, ktoré našli v byte nebohej, predložili súdu a tieto jednoznačne preukazovali, že nebohá sa podrobila pravidelnej liečbe, bola pod dohľadom lekára, ktorého pravidelne navštevovala - U. P., z ktorých vyplýva, že je v stabilizovanom stave bez porúch vyšších psychických funkcií. Žalobkyne, ani ich zástupca, nepredložili žiadny dôkaz, ktorý by preukazoval opak a predložením zdravotnej dokumentácie by sa nepreukázalo nič iné ako to, čo je uvedené vo výpisoch zo zdravotnej dokumentácie, ktoré predložili. Uviedli tiež, že žalobkyne sa o nebohú žiadnym spôsobom nezaujímali, v ničom jej nepomáhali, nenavštevovali ju a preto ich tvrdenie v žalobe nemožno hodnotiť inak ako tvrdenie účelové. Považovali za logické, že nebohá testament spísala v prospech tých, ktorí jej pomáhali a ktorí boli s ňou v pravidelnom osobnom kontakte. Zastávali názor, že žalobkyne mali možnosť požiadať príslušného znalca o vykonanie znaleckého posudku, ktorý by si zdravotnú dokumentáciu zabezpečil, čo však neurobili. Z tohto dôvodu žalobkyne nezvládli dôkazné bremeno a obmedzili sa na domnienky nepotvrdené žiadnym dôkazom.

7. Vyjadrenie žalovaných bolo doručené zástupcovi žalobkyne, ktorý ďalšie písomné vyjadrenie k veci nepodal.

8. Krajský súd v Trenčíne ako súd odvolací preskúmal vec podľa § 379 a § 380 CSP bez nariadenia pojednávania podľa § 385 CSP a dospel k záveru, že rozsudok súdu prvej inštancie je potrebné zrušiť podľa § 389 ods. 1 písm. b) CSP a vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 391 ods. 1 CSP).

9. V danej veci sa žalobkyne domáhali určenia, že poručiiteľka U. B., nar. dňa XX.XX.XXXX, zomr. dňa XX.XX.XXXX, naposledy bytom E. XXX/X, P. V., konala pri zriadení alografného závetu zo dňa 02.12.2018 (správne 2008) v duševnej poruche, ktorá ju robila na tento úkon neschopnou. Na preukázanie svojho tvrdenia navrhli zabezpečenie zdravotnej dokumentácie poručiiteľky, o ktoré požiadali súd, nakoľko nemajú prístup k jej zdravotnej dokumentácii a bez svojho zavinenia tento dôkaz nemôžu predložiť.

10. Podľa § 132 ods. 1 CSP v žalobe sa okrem všeobecných náležitostí podania uvedie označenie strán, pravdivé a úplné opísanie rozhodujúcich skutočností, označenie dôkazov na ich preukázanie a žalobný návrh.

11. Podľa § 132 ods. 3 CSP žalobca k žalobe pripojí dôkazy, ktorých povaha to pripúšťa, okrem tých, ktoré nemôže bez svojej viny pripojiť.

12. V danej veci bez akýchkoľvek pochybností žalobkyne navrhli vykonanie dôkazu predložením zdravotnej dokumentácie poručiiteľky U. B., ktorú z objektívnych dôvodov nemohli predložiť bez svojho zavinenia. Súd prvej inštancie vyzval na predloženie zdravotnej dokumentácie žalovaných, resp. ich vyzval na oznámenie, kde sa táto nachádza, označenie lekára, prípadne zariadenia vrátane adresy, ak im je táto skutočnosť známa. Žalovaní prostredníctvom svojho zástupcu oznámili, že zdravotnú dokumentáciu poručiiteľky nemajú k dispozícii, nevedia, kde sa nachádza, predložili fotokópiu časti zdravotných záznamov poručiiteľky, ktoré našli v jej byte.

13. Z kópie časti zdravotných záznamov, ktoré žalovaní v konaní predložili vyplýva, že jej ošetrojúcou lekárkou bola U. Y. P. - psychiater - Ambulancia s poliklinikou P. V..

14. Odvolací súd zastáva názor, že súd prvej inštancie bez akýchkoľvek problémov mohol uvedenú lekárku osloviť a požiadať o zaslanie kompletnej zdravotnej dokumentácie poručiiteľky, v zmysle návrhu na vykonanie dokazovania, ktoré žalobkyne vo svojej žalobe uviedli.

15. Podstata odvolacieho dôvodu podľa § 365 ods. 1 písm. e) CSP (súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností) spočíva v takej skutočnosti, že ak strana sporu alebo jej zástupca navrhol vykonanie dôkazov, ktoré boli spôsobilé preukázať právne významnú skutočnosť pre rozhodnutie vo veci samej a súd ich nevykonal, vzniká nedostatok v skutkových zisteniach, ktoré treba odstrániť.

16. Podľa Čl. 8 CSP sú strany sporu povinné označiť skutkové tvrdenia dôležité pre rozhodnutie vo veci a podporiť svoje tvrdenia dôkazmi, a to v súlade s princípom hospodárnosti a podľa pokynov súdu.

17. Vyhodnotenie potencionálnej relevancie navrhovaného dôkazu ako aj prípustnosti jeho vykonania je úlohou a doménou súdu. Súd jednoznačne pochybí, ak zamietne návrh na vykonanie dôkazu, ktorý je spôsobilý priniesť ďalšie relevantné skutkové zistenia a ktorého vykonanie je prípustné, pretože takýmto spôsobom sťažuje dôkaznú pozíciu strany sporu, čo môže nespravodlivo rezultovať v neunesení jej dôkazného bremena a neodôvodene sa vzdávať od nožnej miery zistenia skutkového stavu.

18. Súd prvej inštancie navrhovaný dôkaz - zabezpečenie zdravotnej dokumentácie nevykonal z dôvodu, že len samotná zdravotná dokumentácia nestačí pre posúdenie duševnej poruchy poručiiteľky, v dôsledku ktorej nedokázala posúdiť následky svojho konania alebo svoje konanie ovládať. Rozhodnutie súdu v tejto veci záviselo od posúdenia skutočnosti, na ktoré treba odborné znalosti - znalca z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvie psychiatria, ktoré dokazovanie žalobkyne nenavrhli. Z tohto dôvodu konštatoval, že žalobkyne neunesli dôkazné bremeno vo vzťahu k tvrdým skutočnostiam, preto ich žalobu zamietol.

19. Odvolací súd sa s týmto záverom súdu prvej inštancie nemôže stotožniť.

20. Odvolací súd súhlasí s názorom súdu prvej inštancie uvedené v bode 15 jeho rozhodnutia a dodáva, že z ust. § 132 CSP vyplýva, že dôkazná povinnosť je špecifickou procesnou povinnosťou, ktorou je zaťažená sporová strana, ktorá v spore niečo tvrdí. Nedodržanie dôkaznej povinnosti a následne neunesenie dôkazného bremena vedie v prípade žalobcu k strate sporu. Dôkazy v sporovom konaní navrhujú strany sporu, súd následne rozhodne, ktoré z navrhnutých dôkazov vykoná. V klasickom sporovom konaní súd nevystupuje v pozícii aktívneho vyšetrovateľa, ale v pozícii arbitra, ktorý zistí skutkový stav len z komponentov, ktoré do konania dodali sporové strany. Bez aktivity strán súd v zisťovaní skutkového stavu nepokračuje - uzavrie proces vytvárania skutkového základu pre meritórne rozhodnutie a vec rozhodne. Civilný proces je totiž riadený princípom dispozičným, prejednacím, princípom kontradiktórnosti a koncentrácie, ako i princípom formálnej pravdy. Súd môže pri vytváraní skutkového základu zohľadňovať všeobecne známe skutočnosti a skutočnosti známe súdu z jeho úradnej činnosti, zohľadňovať rozhodnutia iných orgánov, ktorými je súd viazaný, vychádzať zo skutkových zistení, vyplývajúcich z nepopretia skutkových tvrdení, ako i osvojiť si zhodné tvrdenia strán. Súd vychádza pri svojom rozhodovaní len z toho, čo vyšlo v konaní najavo.

21. Je pravdou, že Civilný sporový poriadok účinný od 01.07.2016 zaviedol do slovenského procesného práva ako novum právnym inštitútom prostriedkov procesného útoku a prostriedkov procesnej obrany, ktorý je naviazaný najmä na zásadu koncentrácie konania. Účelom tohto inštitútu je precizovanie procesných povinností strán sporu pri predkladaní skutkových tvrdení a dôkazných návrhov, ako aj zverením širších oprávnení súdu na dosiahnutie sledovaného účelu. Zásada koncentrácie konania rozširuje procesnú zodpovednosť strán sporu za vedenie sporu, strany sporu sú nútené konať starostlivo a predkladať tvrdenia a dôkazné návrhy včas, inak im hrozí, že ich procesné úkony budú v zmysle ustanovení o koncentrácii konania neúčinné. Cieľom tejto úpravy je zrýchlenie súdneho konania. Nová právna úprava však jednoznačne upevňuje i prejednaciu zásadu, čo však neznamená návrat k rýdzo formálnemu civilnému procesu. Nové právne inštitúty prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany predchádzajú predbežnému právnomu posúdeniu sporu súdom prvej inštancie, ako i nariadeniu pojednávania vo veci samej.

22. Ďalší priebeh pojednávania nie je kogentne ustanovený zákonom a určuje ho sudca. Najvýznamnejšou časťou pojednávania je dokazovanie, ktoré súd vykonáva podľa normatívnych pravidiel vymedzených všeobecne v ust. § 185 - § 194 CSP osobitne vo vzťahu ku každému druhu dôkazného prostriedku (§ 195 - § 211 CSP). Je pravdou, že i pojednávanie v sporovom konaní je do značnej miery ovplyvnené princípom koncentrácie konania, pričom osobitné pravidlá pre sudcovskú koncentráciu konania, ktoré sa aplikujú na pojednávaní, sú stanovené v ust. § 181 ods. 4 CSP. Citované zákonné ustanovenie umožňuje súdu určiť stranám sporu lehotu na dodatočné splnenie povinnosti, predniesť podstatné a rozhodujúce skutkové tvrdenia a označiť alebo predložiť dôkazy na ich preukázanie, pričom po márnom uplynutí lehoty, ktorú súd stanoví, nemusí na tieto skutkové tvrdenia a dôkazné návrhy prihliadať. Či v danom konkrétnom prípade umožní súd stranám dodatočne predniesť skutkové tvrdenia a označiť alebo predložiť dôkazy, bude vždy determinované okolnosťami konkrétnej veci. Rozhodujúce bude nielen správanie sa sporových strán a ich zástupcov, ale aj samotný predmet sporu, povaha uplatneného nároku, subjektívne, objektívne dôvody nesplnenia povinnosti včas a podobne. Súd však musí mať na zreteli skutočnosť, že primárnym účelom jeho činnosti je efektívny výkon spravodlivosti za podmienok vymedzených zákonom. Odmietnutie udelenia dodatočnej lehoty preto nesmie byť prejavom justičnej svojvôle a musí byť procesne opodstatnené, s čím sa súd vysporiada v odôvodnení rozhodnutia vo veci samej.

23. Odvolací súd zastáva názor, že tým, že súd prvej inštancie nezabezpečil dôkaz, ktorý navrhovali žalobkyne zabezpečiť už v žalobe vo veci samej, nevyžiadal od ošetrujúcej lekárky zdravotnú dokumentáciu poručiťky, dokonca sa o to ani nepokúsil s odôvodnením, že takýto dôkaz nestačí na preukázanie tvrdení žalobkýň, vylúčil tak možnosť žalobkýň (po oboznámení sa s uvedeným dôkazom, ktorého obsah im nebol známy) na ich ďalší procesný postup - navrhnúť ďalšie dokazovanie (znalecké dokazovanie alebo výsluch ošetrujúcej lekárky poručiťky). Tým, že súd prvej inštancie nevykonal navrhnutý dôkaz potrebný na zistenie rozhodujúcich skutočností, ktorým bol zdravotný stav poručiťky a neumožnil žalobkyniam navrhnúť ďalšie dokazovanie v tomto smere, znemožnil im, aby uskutočňovali im patriace procesné práva, čím došlo k porušeniu ich práva na spravodlivý proces.

24. Z týchto dôvodov odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zrušil s poukazom na ust. § 389 ods. 1 písm. b) CSP a vec súdu prvej inštancie vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie podľa § 391 ods. 1 CSP.

25. Súd prvej inštancie predovšetkým zabezpečí zdravotnú dokumentáciu poručiťky od jej ošetrojúcej lekárky U. Y. P. - Ambulancia s poliklinikou P. V.. Túto zdravotnú dokumentáciu oboznámi na pojednávaní, resp. umožní žalobkyniam sa s touto dokumentáciou oboznámiť. V prípade, že žalobkyne následne zostanú nečinné, bude jeho postup spočívajúci v zamietnutí žaloby pre neunesenie dôkazného bremena správny. Pokiaľ však žalobkyne navrhnú ďalšie dokazovanie, bude povinný tieto dôkazy na zistenie rozhodujúcich skutočností, t.j. zdravotného stavu poručiťky a jej schopnosti (spôsobilosti) urobiť platný právny úkon - alografný závet v rozhodnom čase (02.12.2008), vykonať alebo umožniť žalobkyniam v primeranej lehote tieto dôkazy súdu predložiť. Potom dôkazy vyhodnotí v zmysle § 191 CSP a vo veci opätovne rozhodne, vrátane trov prvoinštančného i odvolacieho konania.

26. Rozhodnutie bolo senátom Krajského súdu v Trenčíne prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP), v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).